

„Dat u niemand verleide met ijdele woorden.”

Dat u niemand verleide met ijdele woorden; want om deze dingen komt de toorn Gods over de kinderen der ongehoorzaamheid. Ef. 5:6.

We doen aan het geloof der „geloovigen” in niets te kort; maar slaat u toch soms niet de angst om 't hart, als ge uit kerk na kerk hoort, wat zonde er al niet onder de belijders van Jesus voortweert?

Als een licht zouden Gods heiligen schijnen te midden van „een verdoemd en verkort geslacht”, en keer op keer is het, of het natuurlicht der wereld hun licht overschijnt.

Neem de werkelijkheid, en wat vindt ge dan? Geen openlijke uitspatting, niet wat de wereld noemt: *uigaaan*, maar een stil, huiselijk leven, en voorts zekere precisiteit op het stuk van den Sabbath, een middelmatige of-vaardigheid voor Kerkelijke en Christelijke doeleinden, en ten slotte Kerkelijken zin en last in het Christelijk Verengingsleven.

Maar dwars door dit prijelijke strijken veelal ongestraft de gewone zonden heen van huijver en bitheid, van afgunst en kwaadsprekerij, van najiver en trots, van kleine leugentjes en valschen schijn, van traagheid en gemakzucht.

Hoog zedelijk karakter, nobele zelfverheffing, machtige zelfbeheersching, koninklijke vergevensgezindheid, bloeiende liefde, hemelsche toewijding, warme ontferming, hartelijke trouw, kloekke moed, gulle, oprechte zin om te vergeven en te verzoenen, o, ze zijn er, God zij dank nog; maar wie zal zeggen, dat ze het gemeengoed der Christenen zijn en in Christus' Kerk den gewonen levensstandaard vormen?

Hooger licht fonkelt nog, maar kunt ge ook zeggen, dat het nog naar alle zijden door het kerkkraam schijnt, straalt en glanst?

En nu komt hier dit bittere bij, dat gedurig uitkomt, hoe er bovendien nog op allerlei manier grove inwonende zonde woelt.

De H. Apostel zegt zoo met nadruk: *Zijf dan navolgers Gods als geliefde kinderen, en waadt in de liefde*, en zie nu eens wat *liefdeboorheid* gedurig aan het licht komt.

Dan gaat de heilige Apostel aldus voort: *„Maar hoort u in alle onreinheid, of gelducht laat ook onder u niet genoemd worden, gelijk het den heiligen betaamt”,* — en vraag nu eens, hoeveel *onreinheid* en hoeveel *ongelieve gelducht* nog telkens in het verborgene blijkt voort te woekeren.

En de heilige Apostel eindigt met te zeggen: *Er zal onder u niet zijn n-och onoverbaarheid, noch n-geklap, noch gekkernij*, welke niet betamen, maar veel meer dankzegging; — en be-luist u de gesprekken eens.

Of is het niet zoo dat zelfs tegen dronken-schap nog telkens bestraffend moet worden op-gesproken; dat zelfs kerkelijk nog gedurig allerlei onzedelijke gedraging moet getuigd worden, en dat zelfs kinderen op heimelijke zonden worden betrapt?

De weegschaal in het heilighdom weegt zoo nauw, en hoe ziet ge haar niet telkens door-wikkelen; en doorwikkelen zonder dat er een algemeene verantwoordiging van een hoogzede-lijken ernst tegen ingaat.

En als ge dan desmettenia de belijders der Heeren als de gerusten in Sion zien ver-keeren, die vastgaan op hun eigen zaligheid, is er dan geen oorzaak, om geduldig, om met klem en kracht, met doorlopenden ernst aan dat oude apostolische woord te herinneren, dat er vlak op volgt: *Dit weet gij, dat geen hoerder, of onreine, of gelduchtige, erfenis heeft in het Koninkrijk van Christus en van God.*

En als er dan zijn, die hier tegen in praten, dan zijdt de heilige Apostel alle tegenspraak af door aldus te besluiten: *Laat toch niemand u verleiden met ijdele woorden*, want om deze dingen komt de toorn Gods over de kinderen der ongehoorzaamheid.

Wat zijn die *ijdele woorden*, waarmee we dan onszelf en anderen pogen te misleiden?

O, Ge kent ze wel. Of belijden we niet „de volharding der heiligen”? En zegt die „volharding der heiligen” u niet dat een kind van God diep, zeer diep vallen kan, zonder dat de almacht van Gods reddende genade daarom wordt te niet gedaan?

Wist men er ons niet op, en prediken we het ons zelve niet aan, dat zelfs een Paulus be-tuigde, dat als hij het goede wil, het kwade hem bijligt, en dat als hij dan valt, niet hij het doet, maar de zonde die in hem woont?

Beroept de ontruste consciëntie, te midden van zulk een zondig leven, zich niet telkens op de zonde van een David en op de zonde van een Petrus, om, vergeleken bij wat zij misde-den, ons kwaad in verschoonlijk licht te plaatsen?

Van Antinomianen spreken we nu nog niet eens. Het opzettelijk zondigen opdat de genade meerder worde, is het zondegijf dat bij de sette voortsluip; in de kerk van Christus is dat hooge uitsondering. Maar wat geen hooge uit-zondering vormt, dat is het zich wiegelen op de *ijdele woorden*, als men de hoogste betooning van Gods ontferming en lankmoedigheid misbruikt, als een oorkussen waarop de onreinheid en de gelducht inslaapt.

Er is geen hogere Goddelijke ontferming, dan het schier boven-Goddelijke erba-men, waarmee Hij zijn Heiligen Geest aan een David hergeeft, en hoe Sata Petrus ook zift, toch door genade teweegbrengt dat zijn geloof niet ophoudt.

Zeker, de volharding der heiligen is de hoogste glorie van onze belijden, de hoogste triomf van de almacht van Gods vrijmachtige genade.

Maar de zonde gaat dan ook zoo diep, dat ze niet dieper gaan kan, als we het toestaan, en het wel zoo willen, dat Sata deze heilige belijden misbruikt, en ze ons als een slaap-drunk der zonde inluidert.

Dan zijn die heilige woorden niets, niets dan *ijdele woorden* geworden, woorden die u zoo bitterlijk misleiden, en ijdele woorden, die ge eens zoo bitterlijk beweenen zult, als ge u afgekeerd ziet van alle erfenis van het konink-rijk van Christus en van God.

Een leven in zonde, vergeet het niet, is zoo heel iets anders, dan een enkel maal in diepe zonde vallen.

Wie als kind van God doorgaans op den heiligen weg wandelde, en dan een enkel maal schandelijk struikelde en diep valt, dien grijpt terstond daarop het angstig berouw aan; die vlucht voor zijn zonde als voor een wild dier dat hem bespongen had; die weent zijn ziele mee in tranen van weedom des harten; en die verstaat het nauwelijks, hoe zijn God hem toch weer in erbarming aanneemt.

Maar een leven in zonde is niet een vallen, maar een *wandelen* op den onheiligen weg. Niet juist zoo schrikkelijk zondigen als David. O, Neen, dikwijls en aldoor zich schuldig maken aan zonden van lang niet zoo erg karakter, maar waarvan men toch zeer wel weet, dat ze diep onrein, duivelsch trots, of sluwe gediens-tenissen van Mammon zijn. En daar *leest* men dan in, en onderwijl gaat het bidden door; en men *zwelt* aan zulke zonde, en men blijft zijn Bijbel lezen; en men gaat voort en verder in die zeldse zonde, en gaat op naar Gods huis.

En zoo verstrikt ons de zondige gewoonte, dat de consciëntie al flauwer reageert. En dan zou men het niet meer doen, maar doet het toch weer. Een al afnemend berouw. Een insla-pend schuldbesef. Onze God is toch een ver-gevend God. En zoo werkt men zich in in een voorstelling, alsof zoo voortleven in die zonde van onreinheid, of van trots, of van geld-zucht, in een kind van God niet meer stultend was, en alsof de ingang in eeuwige zaligheid toch nog open bleef.

En dat zelf bedrog nu van het arglistig hart ont-maakt Paulus met dit één kort en snijndend woord: *„Dit weet gij, dat geen onreine of geld-zuchtige erfenis heeft in het Koninkrijk van God.”* En al wat ge daartegen mompelt, zijn niets dan ijdele woorden, waarmee ge uw ziel misleidt.

Dat harde zeggen, dat wie zijn zonde aan-houdt, geen erfenis heeft in het Koninkrijk van God, dat is de dam, die de Heilige Schrift op-werpt tegen het tergend misbruik, dat Sata ons leert maken van het hoogste stuk der Goddelijke ontferming.

Zeker, er is volharding der Heiligen. O, Gewisse-lijk, er is geen val van Gods kind zoo diep of er is een Goddelijke genade die den boetvaardigen weer op kan richten. Dat blijkt zoo. Daar gaat niets van af. Dat is de macht der genade, die gesteld wordt tegen Satans ziemoedige vonden. Die vertroosting mag den boetvaardige nooit wor-den ontfond. Zoo, en niet anders, is ons Evangelie.

Maar we u, zoo ge dit toepast op een stil voortleven in uw zonde; zoo ge dit als vijgeblad misbruikt, om er u w zonde achter aan te hou-den; zoo ge, steunende op zoo heilige genade, in uw zonde voortvaart.

Wie op de bergen van Gods heilighdom wandelt, wandelt hoog, en kan daarom diep vallen, maar wie in lage gemeenschappen dag aan dag, of nacht bij nacht, voortje voor voortje voort-schuijft, voelt zich thuis in het lage en onreine en onheilge; die heeft er zijn element in, en valt er niet in, omdat hij er zijn onheilge ex-istentie in heeft.

En nu is niet gezegd, dat ge er niet uitkomt, en dat er voor u geen genade is. Maar maar, hoe juist tot u 't roepen uitgaat: *Ontwaak* zij die slaapt, en sta op uit de dooden, en laat Christus over u lichten.

Maar dan moet ge uit de laagte uit, en het hooge pad van Gods heilige bergen op; dan moet ge de adder u van den arm schudden; met heilige wilskracht treden uit uw onrein, trotsch of gelduchtig leven; en elken dag, wat zeggen we, elk uur het bidden: *Vader, leid mij niet in verzoeking, maar verlos mij van den Boose.*

Want dit staat vast, en dat woord onzes God zal bestaan: *Wie in zijn zonde van onreinheid, trots of gelducht voortleeft, die zal sterven in zijn zonde*, en voor dien kan er geen erfenis zijn in het Koninkrijk van Christus en van God.

Let er op. De heilige Apostel schrijft niet dat hij u dit aanzegt. Neen, hij schrijft: *Dit weet gij*, dat ge zoo nooit in Gods zaligen heil komt.

En leg nu uw oor maar aan uw consciëntie te luisteren. Ook dan hoort ge datzelfde roepen: *Breek of met uw zonde, of God breekt met u.*

Amsterdam, 15 Februari 1901.

Beroep op de broederlijke liefde.

Er zijn weinig dingen, die ons de laatste weken zoo somber stelden, als de publieke afwijzing van ons vermaant tot opscherping der broederlijke liefde.

Hieraan deed in *De Bazuin* van 1 Fe-bruari j.l. ook Ds. W. Diemer mede. Hij ontzag zich dan ook niet, in zijn op-stel: *Sarcasme*, o. m. dit te schrijven:

Welnu, is dat het geval, dan behoort de *Ver-eniging* met ontblooten hoofde te komen bij de Kerk en te verklaren: „Reeds veel te lang o Kerk! hebben wij uwe rechten veronacht-zaamd, maar vanaf dit oogenblik leggen wij ons mandaat voor de opleiding van predikanten neder aan uwe voeten en wij zullen voortgaan de wetenschap te dienen.”

Nu versta men ons wel. Zoo min aan Ds. Diemer, als aan iemand ontzeggen wij het recht, om de stelling te verdedigen, dat *alleen* de seminaristische opleiding geoorloofd is, en dat *alleen* van de institutaire kerk de theologie kan uitgaan, zoodat wie ook, die zich vermeet, buiten last en opdracht der institutaire kerk, theologie te beoefenen en te onderwijzen, misdoet.

Maar wat we wel betwisten, is dat men, zoo lang nog de wet der broederlijke liefde geldt, hen die anders oordeelen, tergen en hoonen mag. En dit nu geschiedt, als men publiek aan zijn broeders toeroept: *Gij moet „met ontblooten hoofde” schuld komen belijden.* Uit zulk een taal spreekt hoogheid en laatzinnigheid, die de liefde uitsluit.

Toch verstaan we wel, waarom men tegen ons „vermaant tot opscherping van de liefde” bedenking had.

Men zag het aan voor de poging van iemand, die zich zwak gevoelde in de rede-neering, om nu door een beroep op de liefde zijn zwakheid te dekken. En zoo verstaan, zou er een bijsmakke aan zijn geweest.

Tegenover zulk vermoeden kunnen wij dan ook alleen ons getuigenis stellen.

Het getuigenis vooreerst, dat wij in ons principieel kiezen voor de universitaire op-leiding, als de meest verkieslijke, nog altoos even vast staan als altijd; en dat ons voors-alsnog niet ingaan op dit gelding, uitsluitend zijn oorzaak daarin vindt, dat wij het voor den vrede der kerken niet zonder beden-king achten, indien zulk een publiek debat niet door broederlijke samenspreking voor-bereid is.

En in verband hiermede stellen we in de tweede plaats het getuigenis, dat o. i. opscherping der broederlijke liefde juist dan het meest noodig is, als welk dis-

punt ook, de broederen dreigt te ver-deelen.

Vermaan om de broederlijke liefde niet te vergeten, is ons geboden in Gods Woord. In niets sluit zij grondige, principieele bespreking van confessioneele en kerkelijke vraagstukken uit.

Uit die bespreking komt dan ook het kwaad niet.

Maar, onder die bespreking, blijft ons menschelek hart niet zelden geneigd, om in onze bespreking te mengen wat er niet bij hoort, en zoo gif in ons woord te druppelen.

En als men nu weet uit de historie, wat kwaad dat aan de kerken gebrouwen heeft, en uit een levenservaring van straks veertig jaren weet, hoe het bijna strijk en zet is, dat de broederlijke liefde hierbij schade lijdt; alsook dat, brandt eenmaal het vuur, er geen blussen meer aan is; dan blijven wij het *aller* plicht achten, van meet af op den eisch der broederlijke liefde te wijzen; en is het reeds een veeg teeken, zoo somniger gemoed, in plaats van hier bij te vallen, er, gelijk Ds. Diemer, zelfs niet zonder bitterheid tegen reageert.

„Wij weten dat wij overgegaan zijn uit den dood in het leven, *dewijf wij de broeders liefhebben*; die zijn broeder niet lief heeft, *blijft inden dood.*” (1 Joh. 3:14).

Pluriformiteit.

De heer Th. F. Bensdorp, R. K. priester, heeft in de *Katholiek*, deel 119, op blz. 205—253, een critiek geplaatst van het-geen bij onderscheidene gelegenheden door de *Herant* gezegd was over de eenheid en de pluriformiteit der institutaire kerk.

De nobele vorm en ernstige toon van deze polemiek kan niet genoeg gewaar-deerd worden. In dat opzicht kan ze dienen als model. En in dat opzicht zou het ons dan ook een voorrecht zijn, indien we ruimte en tijd konden vinden, om haar op den voet te volgen, en overtuiging tegen-voer overtuiging, betoog tegenover betoog te plaatsen.

Voor een deel zullen we dat ter gelege-nier tijd dan ook stellig doen, al zal het wellicht niet in den vorm van antiekeriek zijn. Het geldt hier een grondovertuiging, en ook wij mogen nimmer af laten, om de gronden dezer overtuiging telkens opnieuw te toetsen, en de gapingen die er nog in ons betoog zijn, aan te vullen; iets waarbij ook deze polemiek ons meer dan één plek zal kunnen aan de hand doen, waarbij nadere voorziening noodig is.

Voor het oogenblik echter moeten we er ons toe bepalen, één doorlopend misver-stand weg te nemen.

Gedurig toch komt de geachte schrijver er op terug, dat twee dingen, die als tegen-strijdig tegenover elkander staan, niet tegelij-kaar kunnen zijn, en wij althans ont-vingen den indruk alsof hij in den waan verkeerde, dat wij daar anders over dachten.

Toch is dit niet zoo.

Indien, om een door hem zelf gekozen voorbeeld te kiezen, de éne kerk leert, dat een element van het Avondmaal, door transubstantiatie, de Christus wordt; een tweede dat *in, sub et cum* brood en wijn de Christus tegenwoordig is; en een derde, dat onder het gebruik van brood en wijn, de ziel in *coelum subtrahit* met het lichaam en bloed des Heeren gevoerd wordt; dan sluiten deze drie voorstellingen elkander uit; en kan wie het éne belijdt, niet anders verklaren, dan dat de beide andere voorstellingen met de waarheid in strijd zijn.

Maar dit is heel iets anders dan hetgeen door ons onder de pluriformiteit verstaan wordt. Wij bedoelen daarmede, om bij hetzelfde punt te blijven, dat in dit Sacra-ment de mystieke gemeenschap met den Christus wordt genoten, doch dat de wijze waarop die gemeenschap tot stand komt, niet door ons in adequate vorm kan worden uitgedrukt.

Dat ook hier het finitum infiniti non capax doorgaat. Toch beproeft men de mystieke realiteit, die hier in schuilt en genoten wordt, zoo na mogelijk uit te drukken. Daarbij nu drukt de één meer op deze, de ander meer op die zijde. Dit hangt saam met den onderscheiden aanleg en bewustzijnsvorm. Die onderscheiden wijze van het mystieke te bevatten, zette zich dan eenzijdig vast. En zoo geraakten ten slotte drie of meer vormen van belijdenissen tegenover elkander, die in die gepreciseerde uitdrukking niet samen waren kunnen zijn. Maar dit neemt niet weg, dat ze allen saam eenzelfde mystieke realiteit pogen te grijpen en te begrijpen, die nooit in menscheleke taal door eene aan het mystieke geheel adequate omschrijving zal kunnen worden uitgedrukt.

Twee opmerkingen.

In *Hollands Kerkblad* neemt de redacteur een stuk uit de *Bazuin* over, waarin o. m. beweerd wordt, dat Dr. A. Kuyper Jr., in zijn dissertatie over Maccovius, „de dorre scholastische richting” zou hebben aange-prezen.

Zonder hierop in te gaan spreekt de redacteur toch, naar aanleiding van dit opstel, als zijn mening uit dat Maccovius als man hem weinig aantrekt.

Hij zegt ervan:

Wat Maccovius aangaat, — de man trekt ons allerminst aan. De vreeze Gods, de god-zaligheid, is ons verlangen, — de geleerdheid slechts middel. Maar Voetius, die met minder scholastiek was, hebben wij innig lief.

Dat zijn wij met den geachten redacteur eens: *Laaso* was ook een Pool, maar in heel zijn optreden toch veel sympathieel en figur. Vooral in „de scholen der profeten,” gelijk onze vaders het noemden, niert God-zalige wandel.

Toch meenen we nog iets verder te moeten gaan, en ook de leermethode van Maccovius niet onvoorwaardelijk te mogen aanbevelen. Reeds in onze opstellen over het Intellectualisme bestreden we alle sche-matiek, die zich te ver van het leven verwij-dert. En we beamen dan ten deze ook geheel het oordeel door Dr. A. Kuyper Jr. in zijn vierde stelling over Maccovius geveld, en die aldus luidde:

Maccovius is, bij zijn te waardeeren opkomen voor het betrekkelijk recht der Scholastische methode van bewijsvoering op Theologisch gebied, zelf meer dan eens teruggevallen in dezelfde fout, die door de Reformatie terecht in de Middeleeuwsche Scholastiek werd ver-nordeld.

In hoeverre in deze stelling een aanprij-zing van „het dorre Scholasticisme” ligt, sta-ter beoordeeling van den onpartijdigen lezer.

Wij voor ons zouden de stelling nog wel in dien zin verscherpt hebben willen zien, dat geheel met het woord *Scholastiek* ge-broken ware; iets wat er allicht toe geleid had, om in de dissertatie zelve enkele te enthousiaste uitdrukkingen te besnoeien. Hoe objectiever en wetenschappelijker stu-die blijft, des te beter. Een dissertatie is geen heldendicht in proza. Toch is in een eerste studie veel vergeeflijk. En er zijn ouderen en wijzen, die zonder het te merken door de bekoring van het Epische verstrikt zijn.

Toch versta men dit niet zoo, alsof wij de dialectisch-systematische methode bij de behandeling der Dogmatiek tegenover de *dusgenamde* „Bijbelsche” in het ongelijk zouden stellen. Het tegendeel is waar. En in zooverre Maccovius met bewustheid en besltheid voor de eerste methode partij koos, staan in beginsel alle leeraars in de Dogmatiek thans aan zijn zijde. Het kwaad van het Intellectualisme komt dan ook niet uit die methode, maar uit haar eenzijdige overdrijving, en die keurde ook Dr. A. Kuyper Jr. niet goed, maar af in zijn stellingen, d. i. in zijn *conclusiones*, die uiter-aard bij de beoordeeling het meeste ge-wicht in de schaal leggen. En voorts schuilt het kwaad niet daarin, dat men de Dogmatiek *wetenschappelijk* behandelt, maar dat men, *college en predicatie* verwarrend, college geeft van den kansel.

Om slechts één voorbeeld te noemen, in *scila*, op wetenschappelijk gebied, is het plicht om de betrekkelijke betekenis van het Supralapsarisme te waardeeren; maar in de predicatie kan niet anders dan de faulaparisatie voorstelling uitgangspunt zijn, gelijk Gomarus te Dordrecht dan ook zijn naam daaronder plaatste, en elke rede-lijk Supralapsarier hierin Gomarus' voor-beeld volgen zal.

Onze tweede opmerking betreft, wat het *Holl.-Kerkblad* op het bovenstaande volgen laat:

En wat de Dogmatiek aan de Vrije Univer-siteit aangaat — waar ook wij van de gedrukte aantekeningen der colleges van Prof. Kuyper kennis mogen nemen, zij hier met innigen dank door schrijver *vezes* beleden, dat die studies hem veelzins tot groeten geestelijken zegen zijn. De alem van het leven komt hem daarin tegen en al dieper wordt zijn ziel gebogen in de aan-bidding en verheerlijking van zijnen God. Daaruit reikt te staan, vernederende het schepsel, maar het zegenende in de verheerlijking Gods, dat is als Dienaar des Woords zijn vung begeren. En daartoe is hem de Dogmatiek van Prof. Kuyper mede een gezegend middel in de hand des Heeren. Tot dit persoonlijk getuigenis ge-voelt hij zich daarom ook nu verplicht en ge-drongen.

Voor dit broederlijk woord zijn we er-kentelijk, al weet elk *Herant*-lezer ook zon-der dat sinds jaren, dat „het dorre scolasticisme” een geest ademt, die tegenover den geest die ons bezielt, staat als vuur tegen-over water.

Wat intusschen deze *Dictaten* aangaat, zoo zij hier opgemerkt, dat deze *niet* in den handel zijn, alzoog geen onderwerp van publieke bespreking kunnen vormen, en ge-heel buiten de verantwoordelijkheid liggen van den hoogleraar. Reeds het zeer aan-merkelijk verschil tussehen de waarde van het éne en van het andere dictaat, toont ge-noegzaam, dat de éne student zooveel nauwkeuriger en juist optekende dan de andere, en niet alleen optekende, maar ook begreep en uitwerkte. Bedoelde dic-taten zijn „studentenwerk”, en uiteraard slechts een gebrekkig hulpmiddel.

Aansluiting aan het resultaat van het verleden.

II. (Slot.)

Hiervan hopen we nu tenminste voor goed af te zijn.

Doch nu werpt Dr. De Geer het over een heel anderen boeg, en zegt dat ge hiermede in strijd handelt, zoo ge een kring van wetenschappelijke onderzoekers bindt aan een grondslag, die historisch ge-vonden is.

Gelieve onze geachte opponent nu toch in te zien, dat dit een *heel ander* quaestie is.

Vooreerst wordt aan de Vrije Univer-siteit — en op haar doelt Dr. De Geer kennelijk — niemand gebonden, maar ieder hoogleraar die er bij optradt, *bond zichzelf*. Dat de Gereformeerde beginselen de ware zijn, stond voor hem vast. Hij deed alzoog ook aan zichzelf een geest geweld aan. En waartoe verbond hij zich nu? Om nooit tot de overtuiging te komen, dat hij zich ver-gist had, en nooit tot de conclusie te komen, dat b. v. de Kantiaansche beginselen de juiste zijn? Niets hiervan. Dat ware ongerijmd geweest. Neen, hij verbond zich uitsluitend, om, zoo hij tot de conclusie kwam, dat de Gereformeerde beginselen de juiste zijn, zijn taak als geëindigd te beschouwen, niet als wetenschappelijk man, maar als docent aan die bepaalde in-richting voor Hooger Onderwijs.

Ten tweede, de wensch om aan eene

inrichting van Hooger Onderwijs het on-derwijs in éénzelfde geest te doen geven, is een *paedagogische*. Strijd tussehen de faculteiten, en strijd in de faculteiten over de beginselen, verwart den geest van kwee-kelingen, die nog niet gereed zijn, maar pas beginnen, en alzoog buiten staat zijn om te oordeelen, zoodat de beslissing dan meest niet gegeven wordt door de *gronden*, waarop de drie, vier overtuigingen rusten, maar door het spreek talent, waarover de één beter dan de ander beschikt. Toen, te Lei-den, Scholten een on-ethisch determinisme inprentte, en Kist hiertegen het ethische ele-ment verdedigde, ging alles met Scholten mee, omdat Scholten zoo aangrijpend en zoo pakkend sprak. Na Scholten's dood keerden de meesten zijner vroegere kweelingen zich tegen hem, omdat er toen weer een nieuw stelsel opkwam.

Ten derde, zulk een Universiteit teert niet op door belasting afgedwongen geld, maar op *gaven*. Gaven nu worden door liefde gewekt. Is er nu, gelijk ten onzent, nog een breede kring, die leeft uit datzelfde Calvinistische beginsel, dat eens ons land groot maakte, en waar onze glorie uit op-kwam, maar tegelijk ziet hoe aan de bestaande Universiteiten de hoogleraren in alle faculteiten dit beginsel verzaaken en bestrijden; en daarom zoo van harte be-geert, dat ook dat vroegere levensbeginsel weer wetenschappelijk toegelicht, bepleit en verder ontwikkeld worde; en men heeft daarvoor geld over, en sticht daarvoor een Universiteit, — wat is dan natuurlijker, dan dat men op die Universiteit het onder-wijs alleen wensch gegeven te zien door hen, die vooraf eigener beweging verklaard, dat dit levensbeginsel ook het hunne is.

En ten vierde, juist daarom is het dan ook eisch, dat zulk een Universiteit niet de gronden voor de waarheid van de op-dat beginsel gegrondde levensbeschouwing onaangeroerd late, maar dat ze zich veel-er bejvere die gronden aan te wijzen en te bepleiten.

Zoo blijkt dus, dat de nadere bepaling voor zulk een Universiteit beheerscht wordt door geheel andere gegevens, die wel zeer zeker met het wezen der wetenschap in verband staan, maar die niet de quaestie raken van de verhouding, waarin op een gegeven tijdstip een onderzoeker tegenover den schat van het verleden staat. De paedagogische eisch; de samenhang tussehen de wetenschap en het motief van de liefde voor de wetenschap bij breeder kring, enz. houden wel verband met het karakter der wetenschap, maar zijn van andere orde dan de quaestie die ons bezig hield. En met het oog op de Vrije Universiteit is het genoeg, zoo maar blijkt, dat het door haar ingenomen standpunt het diepstgaand onderzoek niet uitsluit, maar juist *wil* en *eischt*.

Wat de quaestie die ons bezig houdt aangaat, levert Dr. De Geer dan ook op-nieuw in deze artikelen het bewijs, dat metterdaad het verschil, dat tussehen hem en ons bestaat, voortvloeit uit zijn opvat-ting van de wetenschap, een opvatting die we niet mogen aanvaarden.

Dat treedt in helder daglicht door wat de geachte schrijver opmerkt over ons zeggen, dat de man van wetenschap bouwt aan een architectonisch geheel, en dat dus, voor wat hem aangaat, moet doen in eenheid van stijl.

Daarvan toch zegt Dr. De Geer dit:

Heel dat beeld van de architectuur verwerpen wij in dien vorm.

De man van wetenschap bouwt niet op, maar onthult.

Welken „stijl” het gebouw zijner kennis zal vertoonen, hangt niet van hem af, maar van wat hij vindt.

De wetenschap is geen sport of andere lief-hebberij, waarbij men tevoren afspraak maakt over den stijl.

Daar is maar één stijl, waarin men weten-schap kan beoefenen. Dat is gotische stijl, opwaarts strevend, de waarheid tegemoet.

Er is ten slotte maar één gebouw van weten-schap, en daaraan te helpen arbeiden, moet althans het streven en het ideaal blijven, hoe dikwijls wij ook zullen mistasten.

De kennelijke verwarring, die hier in het gebruik der beelden schuilt, laten we voor wat ze is.

Eerst wordt gezegd, dat de wetenschap *niet* bouwt. Dan komt er toch weer een „gebouw van onze kennis”, zoodat de wetenschap weer wel bouwt. Stijl wordt opgevat als iets dat bij sport te pas komt, en waarover men afspraak maakt. Er mag dus *geen* stijl zijn en dan moet het toch weer zijn de Gotische stijl, en die Gotische stijl wordt dan weer niet als stijl uit één beginsel genomen, maar symbolisch gedacht als het opwaarts streven.

Toch komt al spoedig uit, wat hiermede bedoeld wordt. De wetenschap moet niet systematiseren.

De schrijver zegt het vlak vooraf:

Het doel van de wetenschap is niet een zoo mooi en zoo sluitend mogelijk systeem sa-men te stellen, maar de waarheid te ontdekken. Zij is daarom ook niet te vergelijken met architec-tonischen arbeid aan huizen, maar eer met opruivingen in een ondergeane stad. Wat er voor den dag komt, zal vaak weinig harmonisch insluiten, zelfs menigmaal met elkaar vloeken (al neemt dit natuurlijk niet weg, dat het *geheel* ontworpen een heelijke harmonie is, die wij juist door het „ten deele kennen” nog niet onderscheiden).

Wat de geachte schrijver wil, is *graven* en *onthullen*. Dit nu rikt naar de mate-rialistische opvatting der wetenschap, die weinig anders dan empirisch wil zijn, de stukken naast elkaar laat liggen, en niet doordringt tot de eenheid en samenstelling der deelen. En hierin nu is de invloed der moderne opvatting van de wetenschap op den geachten schrijver, gelijk we van meet af vermoed hebben, terstond her-kenbaar.

Iets wat zijn prote-subjectieve. Hij zegt

Nu gelot-subjectie-ken op de a's in een i-strijdt van onberispelij waarborgt

Just wat hooren: h even door element n „in absolu- Zoo toe

Wanneer staan of dat bij het *ciert* (en o dan moet o *uover* die *in absolute* hoede weze mogelijk te te bezien de

Schrijf v we zijn e invlechting. Nu ja, d. Het subje voor zoove grond is.

Zoo kot neer: hoe dat uit?

Nu wil b absolute w tuiging v door de i uitmaken, z hij laat he juist niet g

Dat subje levensovertu zelf besef, in. En dat le oog voor.

Dan nog. Wat basis de mensche openbaring, in uitspreken

Hier ligt. Dr. De G de Roomsche

Wat wij belijden is zekerheid, w overtuiging, gezag, en t schap, maar sche verhou. Die derde voor de niet worsteling i weest. Maar *kon*, wie ze en school in een allesbe met logische zich teekend naspeuren ov

Zoodra d zich toe zett hij zelf schijf op den grot Heilige Schri ontdekking d wetenschap is, en dat p-precies dezel als die hij t

Zelfs nog *het Word d*

Doch in i op het subje in de Heilig hij zou zien uit de *phras* nog veel ver Immers, lige Schrift l die ten slot ook de Schri

Uit Hump rijk schrijven

Hoogste

Just terugge buruka, eene ruim 50 uren g werd ik bij l 1963—65 aange Prof. Lou G in Nederland s tijds reeds ware Mits dzen s die schoone lie juist nu zoo we Op mijne re meer dan eens